

Előfizetési ár:

egész évre 20 frt., félévre 10 frt.
negyedévre 5 frt.
brigitási díj: 6-hasábos petitior
5 kr.; bélyegdíj minden brigitatásért
30 kr.

AUTONOMIA

Előfizetési pénzek

Is a lap kezelését illető minden
gyak a szerkesztőséghez (Lakatos
utca 1 sz. a 1 emeleten) inté-
südj.

Bérmertelen levelek
el nem fogadtatnak.

Előfizetési felhívás

AUTONOMIA

1869. évi július—szept., oktob.—decemberi fo-
lyamára.

Nem szükség hosszabb fejtegetésekkel for-
dulunk t. előfizetőinkhez, illetőleg a haza sza-
badelvi katolikusaihoz lapunk további párto-
lása érdekében.

Az irány, az elvek, melyek az Európaszerte
terjedező nemesen szabadelvi kath. értelmiség
irányzatát és elveit képviselik, ma közelebb ál-
lanak a valóság pontjához e hazában, a közvé-
leményben mindinkább nyilatkozó rokonszenv
és csatlakozás által.

A kath. autonomia, ma a magyar társada-
lom, legnagyobb és legfontosabb kérdése, s en-
nek korszerű, a józan haladás és szabadság ér-
dekeit kielégítő megoldása, minden lelkes hazafi-
nak: mánkás részvételét követeli.

Lapunk szabadelvi és mégis híven katholi-
kus iránya e célra tör, nehézségektől, félreérté-
sektől vissza nem rettenő határozottsággal
előbbi állandó működéséhez következetesen.

Győzelmünk annál biztosabb, minthogy
szerény törekvésünk a közérzület nyilatkozatá-
nak hű tolmácsa, s alapját a közvélemény egysé-
gében bírja.

Programmunk az marad, a mely volt.
S midőn a küszöbön álló autonomikus fejlődés
és alakulások hű támaszát és közlőnényé
igérjük, fölöslegesnek tartjuk a további lajtá-
gatást.

Lapunk ára:

jul.—szept. bezárólag . . . 4 frt.
jul.—decz. 10 „
Szegényebb sorsú káplárokknak és plebano-
soknak az eddigi kedvezményt ezután is érvény-
ben tartjuk.
Pest, jun. 14. 1869.

A szerkesztőség.

Viszontfelet R. S. urnak.

Motto: Legelső a mit — tennünk
kell: tisztá ismerettel meg-
választott s állandóul meg-
tartandó elv birtokára tö-
rekedni. Kőlcsey.

Mi jót hozott a posta? a M. Á. ot. És abban:
egy feleletet x-nek, tehát nekem R. S. urtól. De
ebben is elnevezi magát arany edénynek, bárán-
nak, igazhitű műzümánnak; minket ellenben ko-

misz fazekaknak, farkasoknak, gyauroknak?
utánözva az elbizakodásban méltó mesterét, a
lovag urat, ki nagy leereszkedéssel elmondá:
„hogy ha több helyütt megválasztának, szatmár-
megye becses bizalmát parancsként veendi.“ —
szegény tatár! tudhatta is ő, hogy Szatmárme-
gyének a bizalma önmagának is becses lesz, és
jobb helyütt fogja azt ezuttal befektetni!

R. S. ur ez alkalommal lejjebb szállt, nem
beszél lóhátról, hanem egészen véve szeliden,
szeretettel, és e mellett jobb stílusztikával, mit
az abaujmegei ur is megdicsér benne. Az indu-
latok és a modor eme változása is buzdíthatna
a viszontfeleltre; és azonban hallgatnék, mé-
lyen hallgatnék, ha nem tudnék egyebet felelni,
mint R. S. ur, ki az én észrevételekre hogy első
cikkekben győzően lábon áll a logika, mit ő bizo-
nyításom folytán elismer, — azzal felel, hogy én
meg nem tudom a retorikát, mert különben
„nem tettem volna oly lehozásokat;“ de hogy
mely lehozásokat ért ő? és ezen lehozások mi-
ért rosszak? azt egy szóval sem mondja; mert neki
általában nem szokása bizonyítani.

Ha mondom csak ilyeneket s hasonlókat
szándékozom írni, mik a lapfizető közönséget
cseppet sem érdeklik, akkor hallgatnék, mint a
kőszikla!

Van azonban R. S. feleletében egy pont,
melyben megkapaszkodva lehet valami tárgyla-
gosat írni; és ezen pont: hogy mennyire „kéaz
ő a püspöki tekintélyt támogatni!“

Ez persze úgy hangzik, mint ama katona
dicsekvése pajtásai körében. hogy miként fogja
ő majd verni az ellent! nemkülönben hasonlít sz.
Péter szavaihoz, miket az apostolok körében Jé-
zushoz intézett:

„Uram! ha mindnyájan elhagynak, én el nem
hagylak.“

Hiszen midőn R. S. ur az „Autonomia“-val
beszél, akkor a püspöki tekintély megvédését
tekintve, elvtársával van szemközt. Tudommal
az „Aut.“ sem programjában, sem eddigi pá-
lyáján nem mutatta, hogy neki szándéka a pü-
spöki tekintélyt aláadni, és ne is legyen ily szán-
dék, mert a mely perczen ezt elárulja, táborra
rettentő módon megfogja, ha szabad ez ügyben
magamról másokra következtetést vonnom.

De nem úgy! R. S. urat felszólította egy uri
ember, hogy egyesüljenek a püspöki tekintély
megrontására, és ezen ur az „Autonomia“-ból
merítette elveit: tehát átok az „Autonomiára!“
Hát azt nem tudja R. S. ur, hogy minden eretnek
a biblíából merítette s bizonyította tévátványt
a nélkül, hogy ezért ker. embernek szabad volna
a biblíát nem tisztelnie.

Hát azt nem látta még, hogy a pók mérget

és a méh mézet szí ugyanazon virágból? Hogy
miként éri valaki valamit, az attól függ, hogy
minők tehetségei, mi a véralakata, minők maga-
val hozott elvei, azért mondja a latin: quot capi-
ta, tot sensus!

A püsp. tekintélynek nem szabad sülye-
nie, mert a püspökök kormányzóik, és tekintély
nélkül kormányozni lehetetlen; mert ez esetben a
vallás s egyház tekintélye is csökkenne; mert
akkor az alsó klerus tekintélyének vége volna
— mint kihal az ág, ha a fa ledül. Ebben nincs
különbség mi közöttünk; az Államban szintugy
föltesszük az ebbeli jóakaratot, mint ez az Auto-
nomiában megvan; de a módra nézve igen na-
gyon eltérünk egymástól.

Hogy melyik a jobbik a két mód közül,
melyek egyikén az „Állam“, másikán az „Aut.“
a püsp. tekintélyt és általában az egyházat —
totum pro parte — megvédeni törekszik? ez
lássuk röviden.

Az 1848 évi törvények életbeléptetésével
fölvolt mondva az állam részéről az egyháznak
a szövetség. Egyetlen szövetséges elvesztése föl-
ér egy csatavesztással.

Es mit tett ezen csatavesztés után a vezér,
a Hírnök?

Kimutatott jó indulatjától meg nem tagad-
ható az elismerés; de e mellett csak jajveszékelt,
szitkozódott, elnevezte az államot isten — s val-
lástalannak. Az állam nem törődött vele. A vi-
lági katolikusok nem hallgattak rá. Az egyház
és a vallás ügye tisztán pápi ügynek tekintetett.
Mely állapot ha tovább tart, és a magyar parli-
amentben föllép valaki azon indítványt, hogy
az állam zavarán az egyházi javak elkobzásával
kell segíteni: mit gondol R. S. ur, mi történt
volna ekkor? A világi katolikusok nem igen
szóltak volna ezen indítvány ellen, hiszen mi kö-
zük nekik az egyház ügyeivel! A pápi képvise-
lők hallgattak volna mint mindig.

Főlemelkedett volna azonban Tisza Kálmán
és a maga egyházát hasonlítólt föltve pálcázat
tört volna a szövetség forgó indítvány fölött.
— Mindez részint megtörtént, részint később tör-
tént volna az „Állam“ embereinek védelme
mellett.

Szerencsére azonban azok nem maradtak
az egyedüli védelmezők. Támadt egy másik, ki
azt mondja: jobb ugyan szövetséget birni mint
nem; de minek kényszeríteni erre valakit?

Használjuk szabadságunkat. Az „Emlék-
irat“ elveit alapul elfogadva, vegyük be világi
hitrokonkat is a sáncok mögé. Ez által ki-
sebb lesz ugyan a mi helyünk de annál biztosabb;
erőnk nagy lesz, akármely ellenség, maga az ál-
lam ellen. Ezen eszmék bővebben kifejtettek; al-

kalmazásuk ki lön mutatra. Így vélte védelmez-
hetni az Autonomia szerkesztője, így elvtársai a
vallást, az egyházat s ezek legfontosabb érde-
keit. Tisztázták ez irányban az eszméket, a „M.
Á.“ ellenök szőrt szitkozódásai, és mások félre-
értései, gyantsításai, bántásai közepett. Hogy
ezen két mód közül melyik a jobbik? erre nem
kérek R. S. urtól feleletet, sem én nem felelek
rá; megfelelt ezen kérdésre a nm. püspöki kar,
mely bölcsen fölfogta, hogy az egyház érdekeit
megvédeni csak az „Aut.“ által ajánlt mód sze-
rint lehetséges, és meg is ragadta ezen módot.

Midőn a figyelem oda kezdett irányulni azon
mecs felé, melyet a Függl. L. az éj sötétében
meggyújtottak; midőn ugyanazon Lapok szá-
vára, melyet a csatavesztés utáni zavarban han-
goztattak, ébredezni kezdett mindenütt az érde-
keltség az egyh. ügyek iránt; midőn a buzgób-
bak gyűléseket tartottak — mert jobbat nem te-
hettek — a kath. ügyek fölül tanácskozándók:
a M. Állam ezen föllángoló buzgóság lebutásában
fáradozott.

Es miért? mert gyűlést mertek tartani pü-
spöki engedély nélkül, — mintha bizony a fel-
sőbbseg engedélye nélkül nem szabadna egy mo-
solyra méltatni a szegény elhagyottat, minő a
magyar kath. egyház még nem rég vala. Es leg-
ujabban, midőn a nm. püspöki kar kitette a szá-
mlót, midőn megkezdődtek az előkészületek az
autonomiához, melynek végső célja a világiak
belevonása az érdekközösségbe, pártolásuk meg-
nyerése: ugyanakkor a „M. Á.“ megtámadja, ki-
gunyolja G h y c z y t, S z i l á g y i t, H o f f m a n n t,
— férfiakat, kiket első sorban meg-
kellene nyerni, kik vezéri szerepre vannak hi-
vatva a jelen mozzanban.

A püspökök készek engedni jogaikból, hogy
hódítsanak; az Állam nem enged semmit, ő büsz-
kén elutasít mindenkit, ki neki nem tetszik. Elv-
ről itt szó sincsen; mert Ghicy indítványát, mely-
ért az Állam, szeretetreméltónak „gúnnyolta, azt
elvben a Herculiprimás is jóváhagyott; és a Hoff-
mannét, mely az autonomia bővebb ismertetéséről
szól, minden józan embernek jóvá kell hagynia.

Valjon helyes védelmezése-e ez az egyház
érdekeinek? előmozdítása-e ez az autonomia
ügyének? vagy nem inkább egy uton járás azok-
kal, kik az autonomiát minden áron meghiusítani
törekednek?

Azt mondanom sem kell, hogy ezzel szem-
ben az „Aut.“ minő magatartást követ; hogy
örül munkájának sikerén, de ezen örömet szeré-
nyen elrejtí, és továbbra is buzdít, világosságot
terjeszt, ha bibát lát, megjavítja, de nem piszkol-
ja, — és így gőzölemre segíti azon elveket,
miket ő maga hintett, melyeknek az Állam eleinte

AZ „AUTONOMIA“

TÁRCZÁJA.

Reine Garde.

Lamartine után K. Kovács János.

(Folytatás és vége.)

XXII.

— Azonkívül még egy nép körében az olvasás szük-
ségét annyi indok őregbíti: a könyvírás szüksege, s
képesége is hasonló arányban növekedik a tanult osz-
tályoknál. — Egy író helyett, ki annak előtte létezett,
száz meg száz támad jelenleg . . .

— Miért hát? — kérdé a hajadon bámuló arcuz-
lattal.

— Ugyanazon okból, mely kegyeddel verseit ma-
darához s egyéb kissebb szerzeményeit íratta; minthogy
több gondolat, több érzet, sugalom, tanultság, valamint
több szükség forog fenn szellemi műveket az ország ta-
nultabb tömegének teremteni, mint egy század előtt.

A forradalmak több műveletlen részét a földnek
termővé tették az emberiség körében. Az mi nem teny-
szett; tenyés, mely hasznót nem hajtott, haszonvehető
most. Az eszmék elbintettek s értelmiséget hajtanak
mindentűt.

Továbbá a dicsőség kapujához tolongó írók eme
jelentékeny raja akadályoz minket eléggé meggondol-
ni: hogy mennyi elmetelhetőség van e raj közé vegytive, s
hogy jelen századunk, mely — mint az eddig lefolyt
évszázadok — kopársággal vádoltatik, mennyi élet s
tetterő, változatosság, eredetiség s lángelmséggel teli.
Napjainkban Franciaország, s Európában minden reg-
gel több tudományos mű s elme kel el ama hasábkon,
mik naponként egy kávéház vagy olvasókör asztalán
szétszórvák, mint a mennyi nem kellene belőlök egy ki-
tűnő könyv szerkesztése vagy egy író hírneve megal-
apítása.

Magam, ki ime kegyedhez szólók, hetenkint több
költészeti, politikai s bölcselmi művet veszek maghit-

a posta útján, mennyit egy vastag kötött könyv alig fo-
glalna lapjaiban.

Az emberi fej s szív két műhelye, cselekvőség s
képezésben nagyszerűbbé vált, minő tán az emberiség
egyik korszakában sem volt eddig. . . . Már pedig mind-
ezen szellemi pezsgés természetesen rendes foglalkozás
után sovárag; ezt még nem találta föl, im ezért mozog,
nyugalankodik, s kitöréssel fenyegeti oly gyakran az
államokat . . .

Azonban e szellemi forrongás, bizzunk benne, fölleli
majd nem sokára tűves működését, mert valamit a ter-
mézetet vezető úgy az egyetlen emberiség fölött ör-
kösödő isteni gondviselés létez. . . . bizzunk tehát e
mindeneket kormányzó hatalomban, melynek utjai —
habár oly titkosak s beláthatlanok, mindamellott boldo-
gítanak . . .

A nép számára irandó könyvek, mihelyt mindenki
átfogja látni, hogy a népek csakugyan szüksege az ol-
vasás: mindenkép hasznos, becsületes, s józan kenyér-
keresetet fognak nyújtani az elmék ama rajának, mely-
nek tollából kell élni. . . . Valamint a politikai jogok
a szabadszellemtől, választott, s alkotmányos intézmények
által, az a köz értelmiség egyensúlyt nyered, a népies
nevelés, oktatás és irodalommal.

— Lám ez jog-zerű, — mondá Reine, — soha sem
vettem ezt gondolóra. . . . Valójában, miután jelenleg
csaknem mindnyájan tudunk olvasni, miért írának hát
kizárólag a nagybold rangnak s a tudós körök szá-
mára? . . .

A városi s mezői közép amazoknál nem na-
gyobb közönséget képez? . . . mely, annyi meg annyi
milliom földész-kézműves-napszámos s oselédből áll
az államokban? . . .

XXIII.

— Igen hajadon — folytatam — ne kétkedjék
bennre, a nép irodalmának időszeke közeledik, s midőn a
népét mondom, jól értsen kegyed, evvel egyszerűmiad az
irodalom egyik legelőbb mint legistább nemét akarom
emliteni: a népség nevezete alatt azt értvén, mit Isten az
evangelium s bölcselmi művet veszek maghit-

nek alatta, — agymint a társadalmakban az emberi tö-
meg legnagyobb s legjelentősb részét, követhetőleg ma-
gát az emberiséget.

Néhány évtized mulva, ha az újabb koru intézmé-
nyek a zsarnokság igája alá nem vettéknek: önöknek
leaz népszerűt könyvárulások, saját tanak, hírlapi iro-
dalmok, bölcselők, költészetők, történelmők, regényők
a nép értelmiség, érzelmei, anyagi tehetsége s szabad
idejéhez mért könyvtárjuk.

— De ki adandja meg nekünk mindezt? — kérdé
a hajadon vidám és kétkedő hangon.

— Ki adja meg ezt önöknek? — válaszoltam; a
legjelesebbek azok közül, a kik gondolkodnak, danolnak,
s urnak. Valamint becsületre vált annak néhány évszáz-
ad előtt, ki az udvarokat oktatta, a királyokhoz szólha-
tott, s az akkoriban egyedül fölvilágosodott nagyoknak
tetszethett: szintoly becsülete s erényi égére váland
nem sokára annak, ki az alacsonyokat oktadni fogja, a
tömeggel beszélend s a köznép tisztas részének kedvét
keresendi, melynek körében a szép valamint jó izlése
oktatása és olvasottsága által terjedend. — A dicsőség
más irányt fog választani az olvasó közönséggel: eddig
főn szállongott, ezental alatt szárnyaland. Továbbá a
lángész természeténél fogva mindig ama részre hajlik,
hol a dicsőség aratható.

A dicsőség egy író nevében önök kunyhóik, padlá-
sajkájuk, s műhelyeikben őregek, asszonyaik s gyerme-
keik ajkain tiend. Miért is kívánjuk szellemi műveink
olvasását?

Azért, hogy néha-néha bámulják azokat az embe-
rek, mégis gyakortább azon okból: hogy olvasóink fel-
fogjanak, érezzenek s kegyeljenek bennünket. Tehát egy
különb nem edesb érzeményt keltene-e verseit har-
mincz vagy negyven millió ember emlékében, minstem
öt avagy hat ezer könyvtár fényes osztályában
tudván lenni azokat?

Nem edesb érzet-e az íróban: eme negyven millió
ember családjaéhoz tartozni ennek tűzhelye mellett, azta
lánál, műhelyében s ekéje oldalánál helyet foglalni,
mint egy magához hasonló negyven tudósból álló testü-
let körében székkel birni, egy udvar évi kegyemé-

huzbi, vagy egy miniszteri tárcza kiadási rovátában
foglaltatni. — Kérdezzé önmagamától hajadonom: mit
szeretne jobban kegyed, azt-é: ha verseit millió gyer-
mek ajkain forgatná, kik azokat imáik végén avagy
szülőik előtt szavalnák el, vagy ha azok finom papíra
nyomatva és csinos szattyánba kötve néhány költséget
barát könyvtára polcait lenék egyedül? . . .

— Ah! inkább a szegényebb népsztyála s a gyer-
mekek emlékébe ajánlanám magamat, jegező meg han-
gosan Reine! — ez kétségkívül maradandó kiadás
lenne. . . .

— S tegye hozzá kegyed: szeretetre méltó.

— Igen, ha jól számítottunk, való ez — nemde am-
szonyom? — mondá a hajadon hűveszem felő fordulva.
Minden dicsőség a földön, mely fölhajzó, oly mag, mi
nem csirázik, fény, mely nem melegít. . . . Uramnak
igaza van hát . . .

XXIV.

Tovább akartam hatni, s puhatalni a tudományok
iránti valódi izlését s érzését a népek, s magában a ce-
lödség körében született, s a kézművesek között élt e
ritka némben szívében.

— Mint fogná fel hajadonom — szóltam hozzá —
ama művek természetét, melyek a kegyedvel egy avagy
kisebb állású személyek erkölcsiségök, érzelmségökkel
leginkább megegyezzenek.

Minők lennének a legelső s legjobb könyvek, me-
lyeket, ha arra nézve elmetelhetőség nem bírányának, ker-
detben a cselédek, földészek, kézművesek, munkások s
ezek családjának, végre mindazoknak számára szerkesz-
teni kellene, a kiknek kevés olvasni valójok van s kik
oddig keveset olvastak?

— Héj uram, eléggé nem tudom ezt, nem is köny-
nyű megmondani. Csekély szépizllettel birunk, a midőn
még eléggé nem gyakoroltuk azt.

— Mégis itéljen önnön magától s válaszoljon. Mily
mű ragadná el, kötne le s hatna legforróbban vagy leg-
erősebben kegyed lelkére jelen minőségében vagy abban,
a melyben létezett, mielőtt kölögn vett könyvekből
okult?!

hevesen ellenállt, de most védeni köteles, miután a nm. püspöki kar azokat magáévé tette:

Hogy ezen két előadott mód közül, melyik alkalmasabb az egyh. és így a püsp. tekintély megvédésére is? ezt önnek belátására bízom. Meglehet, hogy ön ezentúl is megmarad előbbi meggyőződése mellett; pedig lássa, tudok egy módot, melyen igen könnyen meggyőzhetném önt. Parazolja ön az Autonomiára azon kegyeket, pénz és szép szót, mikben az Állam részeseül; hagyja ellenben az Államot pénz szűkiben, fölülről nem pártolva, sőt lapviszaküldéssel meggyalázza, alólól is gyéren segítve; tegye csak — vagy mivel nem teheti, képzelje magának ezen caerét, és elhiszi, hogy . . .

Végül legyen szabad egy kerést önhöz intéznem. Harezojljon ön ellenem ok ellen okot, érv ellen érvet állítva. Ily szóra szívesen megmondom, hogy állók elejébe! De ha ön epéről fog ezután is beszélni, mi csak jó menedék a szorultságban, mit önről föl nem teszek; ha engem, ki meggyőződésemet okadatolnival legalább igyekszem, elfogultsággal fog vádolni, midőn ön fortia tentando Klinger Istvánra hivatkozik: akkor lesz okom utóljára mondani, hogy: Isten önnel! Bárfán, jun. 29-én.

Pláveczky József.

—, június, 26.

Az „Autonomiának” azon megbecsülhetlen eljárása, mely szerint, nem tartván magát legfőbb areopagnak, saját nézete ellen irt cikkeket is közli, a nélkül, hogy ellenmondásba binné magát önmagával ilyenkor, jól tudván: a jónál jobb is van, vagy legalább lehet.

Tudva s ismervé becses lapunk ezen eljárását, bátorokunk e nehány sorral beközölnénk.

Szilágyi Virgil úr, a kath. képviselő minapi értekezletén, az — „Autonomia” szerint — egy c o r r e c t kath. beszédt tartott, mely — ugymond nevezett lapunk — programjával tartalmazta.

A beszéd — az „Aut.” szerint — jó hatást szült, mit könnyű a körülményekből magyarázni.

Mi — megvalljuk — ószinte örömmel olvastuk a kath. képviselő értekezletére a 6. cikkben, különösen a beszédek, melyek egyaránt arra mutatnak, hogy az érdeklődés autonomiánk iránt kellő dimenziót ölt magára.

Mig tehát, örömtünk fejezzük ki a tényállás felett, lehetetlen, Szilágyi V. ur beszédjének, az „Autonomia” által is feldicsért egyik passzusát közelebről szemügyre nem venni.

Szilágyi V. ur, az autonomia egyik céljával tekintti, az elrendelt pápáság felszabadítását, s e hely beszédjében az „Aut.”-nak nagyon tetszik.

Nem tudjuk, mint értelmezi szavait a t. képviselő ur; azt sem merjük az „Aut.”-ról fetejni, hogy az alapszabadság kivonását az egyházi hatalom alól értené a fentebbi alatt: s ép azért nem tudunk Szilágyi V. ur szavait teljesen kibékülni.

Van abban valami, ha az alapszabadság felszabadításáról beszélünk, oly érteményben, hogy az ne legyen pária, azok előtt, kikről a teológiai tanfolyam alatt — különösen a spiritalis úrtól gyönyörű morális beszédekben — mindig csak azt hallotta, hogy „testvéreik” Krisztusban, hogy „atyánk” Krisztusban; ily érteményét a szónak mi is szívesen elfogadjuk; é, azon lealázó bánásmódi ellen nemely püspök-s magába

nem fér kanonok urnak, mely szerint még véleményem sem tűrve az alapszabadság, azt egyedül czéljai esaközönének tekintik. Ily eljárás, mig meggyalázza az alárendeltben az e m b e r t, addig elkicsérítván az egyént elüljárói iránt — a gyakorlat által folyesen megezafolva látván mindast, mit elméletben oly szép alakban állítottát elője — benne megvételét s utálatot szül.

E körös helyzetén az egyháznak segíteni, nemes feladat; s ha Sz. képv. ur ily érteményben akarja felszabadítani az alapszabadságot, nemes törekvésőt nem bírjuk eléggé dicsérni, magaslatni; mert visszaadtván az egyén önmagának, saját önállósága felérzésében minden nemes iránt több érzéket fog támasztani, mint jelenlegi helyzetében, midőn tudja, hogy a lét körében — ha végszerseiben nem akar borzalommal végiggondolni sanyaruan átölt életidejét — szűkségképen tehetségéhez mért erősebb vagy gyengébb vizsgálhat szabad csapdát lennie.

Még egyszer mondjuk, ha Szilágyi V. ur ily irányban kívánja felszabadítani az alapszabadságot — szavai correcteknek tartjuk s az „Aut.”-t ősmét teljesen osztjuk.

Azonban rettegnék mindattól, mi más érteményt adna Sz. képv. ur szavainak.

Nem leszünk fentebbi szavainkkal ellenmondásban, midőn azt mondjuk, hogy mi az egyházszabadságon fegyelem alól kivonati — mindaddig, mig az egyház a körülmények által indittatva azon változatni jónak nem látja — egyáltalában nem kívánunk. Még akarjuk tehát a szoros kapcsolatot tartani egyházi törvényeink szerint, melyben püspökeinkhez az egyháznak fejéhez fegyelmi tekintetben is állunk, s elevel mondhatjuk, hogy az autonómia szervezkedés az iránylata ellenműködése legfőbb sebeket ejthet az egyházon, de cezét — igen is czélt érni nem fog.

Igy vagyunk meggyőződve jelenleg s nem lesz idő, melyben e tárgyra nézve meggyőződésünk változhatnék.

Az alapszabadság nagyon ismeri viszonyát püspökökhöz s azt, a mi kanonozert, teljesíteni sohasem esik terhére, azt sohasem viseli elégedetlenni.

Vannak cselekvények az előjáróság részéről, melyek reá — az alapszabadságra — kellemtlenül hatnak; ezeket azonban az autonomia meg fogja idővel szüntetni s hogy teljesen megsemmisüljön az önkénykedés, semmit sem ohaíthat az alapszabadság szíve mélyéből hőbber, mint hogy a canonok megtartásának mindenütt egyaránt — felülről lefelé, s ha alkalmaztatnak, Krisztus szemlele lássék meg az alkalmazzon, ne pedig szenvedély.

Az egyház törvényei oly igazán Krisztus urnak szemelében hozatrak, alkotvák, hogy azok megtartása, de — mondom — mindenütt egyaránt — sohasem fog panaszra alkalmat szolgáltatni olyannak, ki erkölcsileg kifogástalan s késztelmel teljesítésében pontos; mig mai nap számos ilyenén egyén pusztá szeszély vagy áskálódás áldozata.

Röviden szólva: ha Szilágyi képv. ur ily érteményben veszi az autonomia feladatának egyik irányát az alapszabadság felszabadítását illetőleg, hogy az alapszabadság ne legyen szécsély bábja s érteménytelen önkény eszköze, szavai ellen nincs kifogásunk; ha azonban ez irányzattal püspökeink canonozert joghatóságát akarunk fegyelmi tekintetbe korlátozni, ugy az autonomia körén kívül eső dolgok jutottak észébe s ily érteményt adva szavainak, sajnálattal kell kijelentnünk, miszerint jelszó beszédjét katholisae correctnek nem tarthatjuk.

Mi hajlandók vagyunk hinni, hogy Sz. képv. ur a

jobb érteményt tulajdonítja szavainak s azért az „Aut.”-t dicsőítő szavait csak helyeseltük.

T. caikkiró föléértette Sz. V. ur kérdéses beszédét. Többet olvasott ki abból, mint tartalmaz. Sz. V. ur csak az autonomiáról szólott s ez intézmény nem áll vonatkozásban az egyházi fegyelem-rendszerral. Söt épen Sz. V. ur volt, ki az autonomia intentióját tisztán körülvonolotta, midőn az egyházi kérdések megoldásánál oly szükséges demokracionalis határponozert utalt. Igazunk volt tehát, midőn Sz. V. ur beszédét katholisae correct szemlelt- és felfogásának jelezttük. Szerk.

— Az országházról.

A képviselőház július 1-én tartott ülésé.

Elnökö: Somssich Pál, jegyző: Majláth István, Széll Kálmán, Jámor Pál.

A kormány részéről jelen voltak: Mikó I. gr., Eötvös J. b., Gorove I., Lórány M., Wenckheim B. b., Horváth B., miniszterek.

Elnök d. c. 9 órákor megnyitja az ülést. A tegnap ülés jegyzőkönyvének felolvastatása s hitelesítése után olvasatik az előzői havi előterjesztés a beérkezett és még el nem intézett interpellációkról (Szécsen 31) és törvényjavaslatokról, indítványokról s határozati javaslatokról.

Olvastatik a gazdasági bizottság véleményes jelentése a gyorsított lakbér engedélyezés iránti kérvényre. A bizottság a fizetés 20% /-át ajánlja lakbérül engedélyezett s a gyorsítottak is a delegatio tartamára 5 ft napidíjjal javasol megavasztatni.

A jelentés ki fog nyomtatni s tárgyalásra kitézvetni. Betegh Kelemen és Forgács Antal gr. az ipartörvény érdekében nyujtanak be kérvényeket.

Kabos Imre, Fazekas Alajos Félégháza 562 polgára, Tancsics Mihály Oroszáza és kertületének több polgára, Cai ky Sándor pedig az egri képviselőtestület részéről nyujt be kérvényt a birói hatalom gyakorlásáról szóló javaslat elodázása tárgyában.

Madarász József egyéni érdektől, Holán Ernő Vasmező Felő-Eőr közöské részéről nyujt be kérvényt, melyben a birói kerületek meghatározásánál Felő-Eőrben is első fokú bíróságot kér felállítani.

E kérvények a kérvényi bizottsághoz utasítatnak.

Gáál Endre bemutatja Sümegh városa és kertülete 6000 polgárának kérvényét, melyben a fehérvár-grác és győr-gráci vonal kiépítésénél az ő érdekeiket is tekintetbe vétni kérik.

A vasúti bizottsághoz utasítatnak.

Kautz Gyula előadó olvassa a vasúti és pénzügyi bizottságok jelentését a magyar nyugati vasútról szóló törvényjavaslat és engedélyokmány tárgyában. — Továbbá olvassa a pénzügyi bizottság jelentését a horvát-szlavon-dalmat miniszterium költségvetéséről illetőleg, valamint ugyanezen bizottság jelentését a függő államadóságok ellenőrzésére kiküldött bizottság jelentéséről.

Mindhárom jelentés ki fog nyomtatni s tárgyalásra kitézvetni.

Simonyi Ernő sürgüti a keresk. miniszter által előterjesztett posta szerződés tárgyalását.

A ház napirendre tör. Napirenden van a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat általános tárgyalása.

A szónoklatok sorát megnyitja Várady János, ki röviden indokolja szavazatát s csak azon két föllenvetésre felel, mely eddigé a vita sarkpontjait képezte. A közigazgatás és igazságszolgáltatás oly különböző két dolog, hogy együtt épességel nem tárgyalható és ha a miniszterium a helyhatóságok kérdését az igazságszolgáltatás rendezésével együtt terjesztette volna elő, a ház maga kénytelen lett volna a két kérdést elválasztani. A birák választása nem nyujt elég garantit a birák függetlenségére lefelé s így a törvényjavaslatot, a benne letett főveket a ó nézetével teljesen megegyezvén, elfogadja a részletes vita alapján.

Kuk Jenő nem látja be okát, miért tegyük most

tökre a megkéret. Föl fog akkor az egyéni szabadságot menedéket találni; az eltiprot jognak ki fog majd védelmező kelnéi? A törvényjavaslat nem szabadulni, nem is korszerű már, s így annak elvetése mellett szavaz.

Szenczecz Ödön a kinevezés előnyeit tárgyalja a választással szemben. Haladni akarunk s az ellenzék a kerékkötő szerepére vállalkozott a haladás kocsián. Szólok az elavult intézményeket elődai növényekhez hasonlítva, s az ellenzék nem akarja megfizetni a segíteni a nemzet életfáját ez elődai, s inkább k szólna a fa elszáradását látni. Elkülönítve akarja tárgyalni, mert az együttes tárgyalás először is physikai lehetetlenség, másodsor az egyik megoldása által a másik kérdés megoldása meg lesz könnyítve. Előbb pedig azért akarja a bírósági javaslatot tárgyalni, mert az állam a bíróságokban a netán kifejlődő reaktió ellenében támaszra fog találni. Szabadságot akar, de nem szabadságot, melynek a választás által ut nyitatik. Az igazságügy rendezése meg fogja erősíteni hitelünket, elő fogja mozdítani értelmi fejlődésünket, s meg fogja erősíteni államéletünket. Nem akarván újjat állami a haladásnak, a javaslat elfogadása mellett szavaz.

Glyey Kálmán: Szólok nem akar recriminációkkal harcolni, hanem tényekkel. Eber Nándor szavai a törvényszületről arra birták, hogy ő is Angliára birtakozzék példaképpen. Szólok elfogadnám a kinevezési rendszert, ha az olyan volna mint az angol, hol a 18000 békebíró többnyire közigazgatási ügyeket intéz el. Szólok pontlóna összehasonlítva az angol bírósági rendszert azon rendszerelemmel, mely a miniszteri javaslatban behozatni szándékoltatik. Ott a kormány a közigazgatási tereken csak akkor járhat el valaki ellen, ha bírósági ítélet felhatalmazza, a királyi kinevezés ott nem oly korlátlan mint a miniszteri javaslatban czéloztatik, s a tényállás megállapítása az esküdteket illeti meg. A függetlenség pedig annyira biztosítva van, hogy a jöhiszomban itelő bírót nem érheti semmi támadás és csak ha jogkörét túllépi, indítható ellene vád. Ezen elvekkel ellenezőleg az igazságügyminiszteri javaslat a német jog-philosophia elveiből indul ki s bíróságot akar felállítani a gázcos emlétki időkben fenállottak mintájára. Szólok állítja, hogy még Oroszország is tulajdonbennünket, mert a legújabb utaz meghagyja, hogy a közigazgatási uton szenvedett sérelmeket mindenki a törvény rendezési útján kereshet elégtételt. Szólok megtámadja a fegyelmi eljárás szabályzatát s a kormány felügyeleti jogát.

Az egyének érdekei mindig meg fognak sértetni a kormány dekeivel szemben. Fél, hogy nem lesz jogbiztonság; mert a kormány fogja meghatározni, mi tartozik a közigazgatás s a mi az igazságszolgáltatásból. Fél, hogy a birói testület bürokratikus testület lesz. — Az angol bírósági rendszert elfogadhatónak tartja, — mert abban a monarchikus és alkotmányos fogalmak teljesen össze vannak egyeztetve. A parlamentális kormány néha nagyobb discretionális hatalommal bír, mint az absolut királyi miniszter. Szólok ezután átter a közigazgatás és igazságszolgáltatás elválasztásának kérdésére. A tatarjárás óta fenálló megyei törvénykező összeffort nemzeti életünkkel. A biráskodás centralizatiója maga után fogja venni a politikai közigazgatás centralizatiója is és nevelni fogja az államkiadásokat. Azt hiszi, hogy a törvénytestületet nem fogják elérni azon javaslat által, mely másolata a francia s német hasonló törvényeknek s még az egyéni szabadságot sem biztosítja. Szólok ezután a birói felelősségről elő. Állítja, hogy a közigazgatás az igazságszolgáltatástól némely államban nem az ukjori államezme valóitása érdekében, hanem az absolutizmus érdekében választatott el. Szólok hivatkozik a történelemre s tanúságot felhozza, hogy csak azon államok tartották meg alkotmányosságukat, melyek vagy épen nem vagy csak részben választották el a közigazgatást az igazságszolgáltatástól, mint Anglia és Magyarország.

Az mondják — mondja szónok — hogy igazságszolgáltatásunkat európai szinvarolra kell emeltnünk, mert különböző nem haladhatunk. Szólok ismét hivatkozik Angliára s azt mondja; nem halad-e Anglia ipara, kereskedelme: nincsen-e hittele stb. pedig a közigazgatás ott sincs teljesen elválasztva. Nézeté szerint, ha a birói képesség kelletkéi törvényben meg vannak határozva, s ezzel ellenkező választások pedig meg fognak semmisítettvi, a választás igenis rendjén lesz, mivel a vi-

szereket, hogy azon, nyelven szóljanak hozzá, mint a me-lyen ő szól egyebekhez. A szerződészek versekben csak egyházi éretek vagy buzgó szoltárokat kellene írniök, vagy azért emelnék azokkal a holtakat siratni, a távollevőket sajnálni, a régi emlékeket visszaidézni s halálunkkal a földi élettől elválás felett zokogni, mert a vers lássa ön — nem jól beszél s mesél de sir, danol s rimánkodik bennünk oly hangként, mely naponta keblünkbel nem száll ki s belőle akkor lép ki csak, midőn rendkívülileg ériante avagy megilletődve vagyunk.

Hogy e könyvek csekélyded, önálló kuzetekben adassanak ki még? csaknem semmibe s kerüljenek — ugy-e? s belőlök egy heti olvasni való, a földész, munkás vagy kézmive több költségét ne vegye i, énybe, — mint ennek egy estele a borházban.

Ah igen kiváltkép — mondá Reine Garde fejbolintásával előbbeni állitásokat jóváhagyván. — Effele könyvnek drágábbnak nem szabadna lenni, egy ügy bor, egy játék kártya, egy csésze kává, vagy pipa dohányál.

Ezen esetben a családapa, avagy fitestrv így elmélkednek: im egy ügy bor, vagy egy csésze kává, melyet elköltöni akarok, azonban ha közülök egyikét elkölöttem, az ügy, avagy csempén semmi sem marad majd, s ime itt van egy kiadod könyv, ugyanazon áron mint a melybe egy ügy bor kerülne nekem, s mely könyv ugyanúgy íres óráim, valamint ném és gyermekeim szabad idejét szépen eltölthetné, házamban gyökeret verne, elmémet gyönyörkötödtetné, szemekmben könyvek s szivünkben jó érzelmeket keltené. Hadd lám e kettő közül melyiket vegyem?

S ő a könyvet magáévé teszi, hacsak nem önző, romlott vagy elvtelen. Hozzá a jó szímetől, könnyen számolhat még következőleg: „ha esteli időm házámon kívül köz-helyeken vesztegetni akarom: egy vagy két napi bérem rá mehet, de ha azt otthon gyermekeim s a szomszédom társaságában egy hasznos könyv olvasása közben töltöm: az egész csupán gyertyába fog kertüli és pénzem ekként megtakarhatván valamint saját, ugy családóm értelme s erkölcseségét dmsabbá s finomabbá tesztem majd! Igaz-e jó uram?

Talán egy szép, vallásos s egyszerűmnd értelmes bölcsészettan, mely az emberi nem értelmé s lelkiönameretén alapulna . . . az emberi gondolat alkotja káté.

Igen — mondá Reine idegvértlen — ez nem szülne épen roszt.

Azonban a bölcselmi eszmék, ezek uram kiséé hiddég falatok ránk nézve . . . s halottak, melyeket nem foghatunk fel . . .

Inkább szeretnénk mást ennél . . .

Egy kis áltálános világtörténelem — folytatám, érthető jó kivonásban s jól előadva, elágazva, mint ama jávorfa kegyed előtt, melyben gyökér a földből, törzs a gyökérből, ág a törzsből, lomb az ágok kelve ki s mely kegyed szemével kisértetné az emberiség minden nagyobb családját az időszámítás kezdetétől fogva mai napig, az emberfajok, tudományok, mesterségek s ipar fejlődése, hanyatlása s újjászületésévl. . . Efféle jó lenne-e öntöknek hajadonom? —

Semmikép sem uram! ez épen nem ártana a kiséé tanultabb ifjú emberek s a mult időkbé kandidálai szerető öregebbeknek, de mi a nagyobb tömeg, nők, hajadonok s gyermekek nem igen olvasnók e könyvet. . . Ez fitkos, s homályos maradna ránk nézve mint az égből, hol a felbök s csillagokon kívül egyebet nem látunk, s valamint ez, távol ernék tőlünk.

Tehát rövid kivonata minden tudományok-és mesterségeknek, egyszerűen s érthetőleg előadva. — Ez öntöknek tudomására adná mindazt, mit az ember felföldözött, feltalált, kigondolt s tökéletesített a mesterség s ipar mindenféle mészében. — Ilyféle jó lenne. — Ez öntökön önmagamokkal megösmertetné lelki tehetségeik becselesére serkentené, reményenk — s vágysakat táplálna öntökben folyvást jobb s jobb létez juthatnók, századokot át tartó versenyzére buzditná, azután sok természetes vagy meserékült tüneményeken alapuló haleszmékre nézve, melyeket merő babonának vélnék — tisztába hozná.

Igen is; de ilyen csupán a tanultabbaknak tessenék közzétünk . . . nekünk pedig sok időnk nincs a tanulmányozásra, hogy tanuljunk . . . S végre olvasván azt mi maradna fenn ebből esztünkben?

Szavak, sorok tárgyak tömkelege, tények s gépművek oly hálózata, mik agyunkban összecitkőzönnék.

Szép hős költemények, minők ezek: Virgilius-, Hormerus-s Tassolál, mik versekben a régi hősök csatáit, városok ostromlása s égetését, hadstek tönkretevése s népek hódítását beszélik el.

Effélet éppen nem olvasnánk mi uram. Ez csupán romaiak s görökök korában örült keletnek, midőn a nemzetek egymásnak lenyűgözéséről gondolkodtak. Ma a nép nem ámitja magát többé a hajadonkor eme költészeti vad abrával . . . sem halgatna rájuk.

Csinos regények sem, — mikben urak — s ur-nőkre bukkannak, kik egymást szeretik, egymásért ra-jongnak egymásnak szemlele levek irtnak, aztán csak lödnek, összecitkőzönnék egymással, kibékülnek, s végül mint egy négy kötetből álló félértesés a kalandok után házassággal végezök, hogy boldogul s dusan éljenek Páris avagy London egyik fényes szállodájában.

Ezeket ugy vennök, mintha bennök sinai avagy japan nyelven szólnának hozzánk; mi egyáltalában nem értenök . . . Erkölcsös komoránk vagy varrónőkkröl szóló regényeket, ilyeneket nagyobb kedvvel olvasnánk. Van ugyan elég írö, ki ama regényekből többet tár előnkbe, mint a mennyit akarunk, azonban eggedné az ég, hogy effélet ne, vagy jobbat írának számunkra, mivel ily művek sok szegény erényes hajadont mérgeznek meg, ép ugy mintha egy virág kelyhébe oly czéblől hintetnék mérög, hogy belőle halált szivjunk, a midőn általa balzamazozni véljük ajkainkat.

Nohát igaz, egyszerű, mindazáltal érdekes s rövid történetek, maga a kúsnép tüzshelyének köre, erkölcsi, szokásai, foglalkodás; családai élete, insége s jöletéből merítvék és csaknem saját nyelven festettek. . . mintegy híméletünk tükrei saját lételeánk, melyekben önmagát egész természet s egyzertiságban szemlelhetünk, de melyek a helyett, hogy durvasága s hibáit, különösen jó érzelmei, szorgalma, odaadásá s erényeit tükrözök vissza; általök ön agát mindig jobban becsülni tanulsák, valamint erkölcsi s tudományos tökélyesedésére serkentetnék. — Mit szól hozzá hajadonom? — Ah uram! — hiáltolt fel Reine Garde, ugy hi

szem, ezek csakugyan ama könyvek lennének, melyek a kézműveseket föleg ezeknek nejeik- és leánygermekeiket leginkább lekötneik irányukban s miután jól tudja ön azt, hogy a család minden érzetét a házásszony képviseli, következőleg midőn ugyanez avagy a háznak hajadonléánya egy könyvet olvas: az annyit tesz: miotna a családapa s a fitestrvök olvasnák azt. A ház kebele mi vagyunk uram s a falak is kedvelik azt, melyet mi, kedvelünk.

Az ész képezője az iskolákban létezik, s szíve a család tüzshelyénél. A becsületes munkás anyja-, nője-, nővére-, vagy leánygermekeiben látja valódi muzáit, mint a marseille tudós társulat a tudományok, ez isteni sngalmakat neveli. Mindazon szép és jó melyet a dolgozónak eme családtagjai a házi tüzshelynél árasztanak, minden hozzájuk tartozó s házi barát által mindenek előtt beleheltetik. Ezek az azok, mint a napzásos család-jának esteli ledeje alatt többször tapasztaltam, kik a könyvekhez nyulnak, és vasárnap s ünnepeken lám pára gyujtanak, így szólván a jelenlevőkhez: „egy csekély történetet akarunk olvasni: hallgasson kiké figyelmezzék! nem-de?”

Igen uram; e nélkül figyelemre sem méltatnák azokat, s az mondanák: „ez körtünkön túl van, mellözük hát.”

S igazok lenne?

Ugy van! — A köznép uem igen szereti a képzélet hamis abráit, mert önnön maga kevés képzelőerővel bír. — Ez a való által érdekeltetik csak, minthogy a valóság terén lazik, s költezések is ebből áll.

Nagyon egyszerűek, természeteseek s majdnem semmiféle események vagy kalandokkal összezázöve ne legyenek, s hogy a dolgok természetese folyásával mg-egyezzenek-e?

Igen uram! mivel annak élete majd semmiféle re-gényes eseményt s kalandot nem mutathat fel, s egész lételeté egyetemben két haró s érzelen képezi.

S még, hogy folyóbeszédben legyenek írva? — S még, hogy folyóbeszédben legyenek írva? — S még, hogy folyóbeszédben legyenek írva? — S még, hogy folyóbeszédben legyenek írva? — S még, hogy folyóbeszédben legyenek írva?

deki választók nem n- es által eleje véteid- kinevezésnek termé- Szónok kívánja, hogy- nok legyenek; — az el- zettessenek; — az el- s épen ezen okoknál- tán, mely Bachkorsza- zati, mely Hoffmann Pál- azon szavai ellen, mi- mányos szabadság el- olig a rchia el- mány s z m é j é- Deák Ferencz- vár, s mind elhalaszt- nézetek az iránt, hol- valamennyi közt legf- gállatást, mert ez va- törvénykönyvünk nín- biányzik s teljes leh- gállatásunk, ezt mind- államban, a mely áll- ján, az ne számítsón- előhaladást tehet. (E-)

Az igazságügy a helyzet, midőn e elfogad, mert fölveti lasztását, s a birák k- nagy hataloms, épen- nek élete és vagyona- rantiákat találjanak

Két mód van lasztás és kinevezés biráságnál százdok- tövedek lehetnek; — hogy minél kevesebb- melését, kintl remél- ni a személyek meg- miniszter ismeri el

Az mondják, a köztük életket, s m- határozva, jobban v- kimondást illeti, e- mát is felmutat, sok- elfogadva, hogy a v- tóket, nem is tenne- ha valaki biztosít- maga lábán jár. (Él- jük, hogy a választó- ket birák-ká választó- kis clique, sokszor- az egészet. (Zajos be- több hátrány, ha- egyéntől függ a bir- kinevél valjon mi é- bizonyos, még tán u- vannak hangolva stb.)

A kormány bet- a politikai pereknél- ugyekben az esküd- táklakra az állambir- pedig felelőben a törv- nen alaptalan a felb- oly kéreessé érhető- tássra nézve felböz- felsőbb bíróságok, k- köteleitét felülviz- rint alkotmányellené- teljesen alaptalan ér- Legkevesebbé l- több elevezúki képvé- kinevezés által a me- nak meg az állam á- dinál az államal., ála van rendelkez; bi- milyeneket a község- lamenterakmussal me- választás egyáltalá- emeletit az állam- mert a megyének lel- a kormány ellenbe- lammal szemben.

Ezúttán még tő- vekkel illusztrálja a

Tökéletesen hette leginkább, k- vagy kézművesnek i

Továbbá e- kellene, lenni; ugy

Igen uram! ol- gyertya világa tart- dolgozó néposztály- bet szentelhet az ol- vése előtt végig ne- amaszt elfelejtetné. A- hol állapodott meg- kéznék többé. Egyé- bővebb tartalmu kö- betik be.

A köznépek Ilyen ez, s olyannak- tő tette.

Végül főleg- de? — tevém hozzá

Igen, — vá- egyedül lehet efféle

— Való, hajad- által nálunknál jobb- mesterkéletlen, rajz- tes, bennök kedvét- tős elmék ilyen élé-

A népirodalom- kálva, mely is csak- tik s mulhat é: a t- tudatlanokat ellenb- tudatlan népet érzet- tóre s gyakorlására

Eddig néha tu- az bizonyítottot, ho- annak szoktunk legi- ruok. S miért töltjé- sokan egy szótka- szorunk eltérölni v-

— Mit szól hozzá hajadonom?

— Ah uram! — hiáltolt fel Reine Garde, ugy hi

lal el, Angolország viszonya Amerikához ezen nyilatko-
zat által elviesztette azon lenyegző jellegét, melyet a
Sumnerféle beszéd következtében pillanatra öltött.

Ujabb hírek

Kragujevatz, jun. 30. A skuptsina feliratot
nyújtott át a kormányzásnak, mely a trónbeszédrel
egyetértését jelenti ki az iránt, hogy új alkotmány szer-
vezessék, osztja a tavalyi skuptsina azon óhaját, hogy
Milos herceg leányának fűtődei közli trónörökös
választásuk a mostani fejedelem elhunytáéra, hogy
egy új zárosság az ármanynak és önzésének. A felirat
köszönetet is mond a kormányzás hazafias működésé-
re s kifejezi irányában a nép bizalmát.

London, jun. 20. A felsőbb elfogadta az ir-
egyház törvényét harmadik felolvasásban több módosítás-
sal; ezek között van, hogy az államegyház megszűnté-
tése 1871. helyett 1872-re tétetett.

Kisfaludy-társaság.

Junius 30-án d. u. 5 órakor.

(Sz.) A Kisfaludyteremben mindössze tizenegy tag
jelent meg, s alig nagyobb számú hallgatóság. Ke-
mény Zsigmond b. elnök, valamint Toldy Ferenc is
hiányoztak, s mint korábban Gyula Pál foglalta
el az elnöki széket s nyitotta meg az ülést.

Keleti Gusztáv tartott egy felolvasást:
"Egyéni vélemények teendőinkről a képzőmű-
szeti oktatásban" címmel. Előre bocsátva, hogy felol-
vasást a múlt évben a közoktatási miniszter ő méltósága
kiküldte külföldre az ottani műveltség tanulmányo-
zására, s megbizta hogy tegyen jelentést, mi módon le-
het nálunk Magyarországon ez ügynek valami lendü-
letet adni. Keleti egy nagyobb munkában készítő el je-
lentését, s e nagyobb műből olvasott föl az alkalommal
egy részt. — Sajnos dolgot, hogy művészet dolgában na-
gyon hátra állunk, sok teni valónk van. Keleti azt
ajánlja legelőször is, hogy a kormány oda bocsá-
s, hogy a népi zene nemesbítették. Hogy érhető e
cél? Rajziskolákat állítsunk föl az országban
szerte mindenfelé, s képeztesen ezen tanodában műkö-
dendő jeles tanárokat.

Keleti nagyon korai ábrándozásnak tartja mind

addig, míg a művészet nagy terjedést nem lelt, hanem
munka demia t emlegetni. Sokkal helyesebbnek,
célszerűbbnek látja a mi viszonyaink közt, ha egy or-
szágos mintarajz tanoda állíttatik föl,
melyben elemi és felelősségű képzést, s amabban in-
gyen, emitt fizetésért oktatnának. De ez által még csak
a művészethez szükséges előismeretekre tennék szert,
bár a magasabb művészi erők semmi olyat nem nyer-
nének, mi által tovább fejleszteni lennének hivatva ere-
jüket. Ezek számára, ohajja Keleti, hogy állami
műtermeket kell felszerelni, hol a kitűnőbb
művészek oktatnák a jeles tehetségek növendékeit. To-
vábbá szükséges volna gyűjteményeket szet-
rezní gypsásolatokból, — ez nem is kerülne felette
sokba; és — a mi legfontosabb — az Eszterházy
képtárát megvenni az országának.
— Továbbá ajánlja Keleti, hogy az állam segítsen a
képzőművészi terület kiállításait, s vásárolna meg
belőlük évenként a jelesebb műveket, még pedig közinté-
zeteink számára.

Keleti után Szigligeti Eduard olvasott
föl négy költeményt. Az elsőnek címe "A hit", benne
a szeretet égi hitét dicsőíti; a második "A boszor-
kány" szomorú képet tár elénk a szegedi boszor-
kányegés idejéből; a harmadik "A Fülöp" egy
kéjesség és bigott király rövid, de élénk jellemzése; a ne-
gyediknek címe: "A furulyáska," amez ismer-
etes rege ez: "En is voltam király lánya" mit régebbi
Tompai is kidolgozott.

A titkár ezek után bejelenté, hogy jeles hellenis-
tának Szabó István Euripidés "Alkestis"ét lefordítja,
s beklüdi a társaságnak, mit majd a jövő üléseken fognak
felolvasni; s mely jövő ülése pedig — minthogy a Kis-
faludy-Társaság is régi szokás szerint vakatit
csinál, — majd szeptember utolsó szerdáján leend,
a mikor fogja Degré Alajos is székfoglalóját tar-
tani.

Végül még Szigligeti Ede és Rákosi Jenő bírál-
tai olvasattak föl Shakespeare "Sok zaj sem mi-
ó r t" című vigjátéka fordításáról. A bírálók összhang-
zó véleménye az, hogy a fordítás versei nagyon gyarlók,
nyelvezete színtelen, s azért ajánlják fordítóknak, hogy
dolgozza át újra, s akkor újból megírálják; a mostani
fordítás ki nem adható. Rákosi nagyon is éles bírálat
alá vette a fordítást, s felelte rosz színben tüntette föl;
azt mondja, hogy a fordító nem is értette meg nagyon
sok helyett az eredetit, egészen másként adta vissza,
mint a hogy Shakespeareban van; egyáltalában nagyon

gyarlónak mondja a fordítást, melynek egyetlenegy jó
oldalát se tudta fölfedezni.
Ez ezzel az ülést véget irt, s a Kisfaludyterem egé-
szén üres leend szeptember utoljái.

UJDONSÁGOK.

Királyné ő Felsége holnap, szombaton
utazik Geratshausenbe, Rudolf koronaherceg és Gizella
főhercegnő ugyanaz nap Ischbe. — A portugál király-
né nem látogatta meg Bécsot, hanem egyenesen a badeni
fürdőbe utazott, hol Pepoli olasz követen s Wiener por-
tugali konzulon kívül még a kerületi tisztikar fogadta
tünepélyesen a magas vendéget. Másnap király és ki-
rályné ő Felsége látogatást tettek a lossdorf várban, hol
a portugál királyné szállva van; ő Felségüket gr. De-
genfeld főbádogd, b. Noposa főudvarmester és Thurn-
Taxis hercegnő kísérték; a látogatás közel egy óráig
tartott.

Boldogult Miksa császár triesti emlékházára
vidéken ismét 13 ft. gyált be, mely szazszeg a helygym-
nizster rendelkezése helyére átküldötte.

Szent Péter és Pál ünnepén nagyszerű sz.
mise tartott az egyetemi templomban. A pontificans
primás ő hercegsége volt, ki m. Bonnáz és Bíró urak
segédlete mellett, a kath. autonómia ügyének szerencsés
megindulását mutatta be a Mindenhatónak a legfőbb
áldozatot. A kath. képviselők egyházi és világi rendből
nagy számmal voltak jelen.

Ft. Somhegyi Ferenc piarista provincia
lis irásban bejelentette a budai városi hatóságnak, hogy
ha a felekezeti-nélküli iskolák ügyében hozott határo-
zata mellett megmarad, a városban levő elemi iskolát oda
bátják a piarista tanárok.

Az egyetemen minden évben tűznek ki pá-
lyadíjakat s ezek körül ifjuságunk nemcsak buzgólkodik,
hanem tartalmas és alapos tanulmányokról tanuskodó
művek által érdekelti a versenyt. Az 1868 — 9 évi pá-
lyázatok is jó eredményt terettek. Különösen a jog-
és államtudományi karban kitűzött korszerű kérdésekre
több magvas és irodalmi becsült művet adtak be, s
municipiumok jelen állása Európa államaiban — cím
alatt Concha Győző nyerte el a pályadíjat. — Az "egy-
ház és állam" kérdésre vonatkozó pályanyertes műve-
ket pedig Adler Ignáz és Steiner Antal írták. Továbbá
a külföldön is napirenden levő kérdések: "A munkás
nép és a gyártulajdonosok közötti viszony rendezésének

helyes elvei" — megfajtása legjobban sikerült Buraki
Dánielnek és Rott Jakabnak, kik jutalomra ér lemeített
műveiket ki is nyomatták. Ezeket kívül még két szak-
tudományi pályamű lett nyertes.

Az adóreform ügyében egybehívott enyete
tagjai tegnap délután összes ülésre jöttek egybe, mely-
ben a szakosztályok bemutatták azon kérdéseket, mely-
ekre szakértőktől és egyletektől feleletet kívánnak.
A kérdések jóváhagyattak, s a házadóra vonatkozóknál
egy már majd el is van döntve; ugyanis egyik tag a
gazdasági épületek után fizetendő adóra is kérdést akar-
ván kitűzteni, többen oda nyilatkoztak, hogy a gazda-
sági épületek a fundus instructusba számítatván, s így
a földadó által sújtva levén, mintán különben is alig
hoz be többet 6 ezer ft-nál, adózás alá nem vetendők.

A kerületi honvédpáncsokok a még ki-
nevezendő honvédtisztekre vonatkozó előterjesztéseket
már felküldék a honvédelmi miniszteriumhoz. A Pesten
fennálló honvédtanostály f. hó 15 én megszűnt s annak
tagjai a pesti, budai, kaszai, pozsonyi kolozsvári s zá-
grábi tankerületekbe fogtak osztani.

A fővárosi telekkönyvezés kezesztülvitele
ügyében az igazságügyminiszter utasítást bocsátott ki s
az ezen munkálat eszközésére kiküldendő bizottság fő-
nökegyével Halmosy Endre osztálytanácsost s a központi
telekhivatal főnökét bizta meg, a ki a városi hatóság
közreműködése mellett az előmunkálatokat már meg-
indította, a melyek bevégezéssel a helyszínelés az egész
városban az e célra alakított hat helyszínelési járas
mindegyikében egyidejűleg meg fog kezdütni, úgy, hogy
egy év alatt a város egy rendes és korszerű telekkönyv
birtokában leend.

A Péter Pál bucsú Ó-Budán igen népes volt.
A helyi 60-800k 1200 frtot vettek be a szállítáért.

Sokan isznak e a pezsgő bort? A reimsi
hivatalos statisztikai kimutatásban látható, mely mérték-
ben fogyasztják az emberek a pezsgőt. 1845. jan. 1-jén
23,285,818 palaez champagnei várt eladásra, melyből
4,380,214 üveggel vittek ki más országokba. 1866-ban
37,608,700 üveg állt a raktárakban, tehát 14 millió üveg-
gel több mint azelőtt; miből az következik, ha a többi
országok is erősebben láttak hozzá a fr. pezsgő fogyas-
tásához. Ez az emelkedési arány folytonosan fenállott
csak 1862 ben esőkent 2 millió palaezkkal a kivétel.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:

ZOVANYI MIHALY.

T Ö Z S D E.

Pesti árú- és értéktárasé		
junius 30-án		
Gabna-árak.		
Bély	Árú	Árú
fontokból	mértékint	mértékint
Buza bányági	83	3.70-3.85
" tiszai	85	4.20-4.45
" pesti	87	4.30-4.55
Készrekes	78-79	2.97-2.95
Rozs	68-70	2.35-2.60
Árpa serfőzésre	68-70	2.05-2.30
etetésre	66-68	1.75-1.85
Zab	44-48	2.10-2.15
Eukorjo bányági	—	1.95-2.5
" tiszai	—	3.50-4
Bab	80	2.30-2.50
Stólis	—	5.50-6
Hep	—	5.25-5.50
Ló rmag magyar	100	31
" francia	100	45
" török stájer	100	26-28
Szalonna vidéki	100	33-34
" helybeli	100	38-39
" fiestelt	100	40 1/2-41
Aszalt szilva	100	8-8 1/2
Dió debreczeni	100	9-10
Méz sejtés	100	19-20

Bécs	Pénz	Árú
fontokból	mértékint	mértékint
Pesti takarékpénztár	63	1800
Budai (szelv. nélkül)	—	690
Ó-Budai	—	130
Uj-Pesti takarékpénztár	40	71
Pesti h. gőzmalom	500	1280
Pannónia gőzmalom	1000	1280
Előb. pest-budai gőzmalom	1180	1200
Előb. pest-budai gőzmalom	500	650
Előb. pest-budai gőzmalom	150	157
Budai gyárudvar	100	103
Concordia gőzmalom	500	585
Budai király	500	585
Victoria	300	295
Árpád	500	515
Szegedi	600	610
Blum-gőzmalom	500	515
Lujzal	160	210
Miskolci gőzmalom	500	210
Szarvasi gőzmalom	200	208
Kőbányai serfőződe	500	580
Királyi (szelv. nélkül)	200	2-5
Előb. magyar szeszimnitó társ.	500	506
Ujpesti	200	230
Vegyeszeti gyógyszerész. intézet	200	205
Pest-budai butorkézműzet sz. nélkül	315	612
Magyar bizt. társ. (szelv. n.)	210	175
Pannonia viszontbizt. társ.	300	370
Pesti biztosító társ.	300	300
Unión	150	216
Haza életbiztosító társ.	200	94 1/2
Salgó Tarjáni kő-zén szelv. nélkül	200	190 1/2
Pécs-baroni	200	478
Pesti közúti vasut I. kibocs. sz. n.	—	4100
Murányi bányászársaság	61	26 1/2
Mátrai kuz az utalagos fizetéssel	210	430
Kereskedelmi bank	525	658
Budapesti lénczib	100	92
" elsőbbségi kötv.	110	110
Alagut (szelv. nélkül)	110	110
Szent-Endrei téglagyár	275	280

Bécs	Pénz	Árú
fontokból	mértékint	mértékint
200	213	216
1600	161	161
143 1/2	143 1/2	143 1/2
92	92	92
97 1/2	97 1/2	97 1/2
175	175	175
501	501	501
175	175	175
115	115	115
540	540	540
550	550	550
183 1/2	183 1/2	183 1/2
15	15	15
0	0	0
P. 13 1/2	P. 13 1/2	P. 13 1/2
1	1	1
P. 3	P. 3	P. 3
46	46	46
12 1/2	12 1/2	12 1/2
20	20	20

Pénz	Árú
mértékint	mértékint
72	5
10	2
10	2
4	5
10	10
15	17
4	5
—	—
36	73
11	12
5	6
49	50
13	15
—	—
62.45	62.50
64.25	64.50
68.15	68.15
124	124.10
102.90	103
191.20	191.30
723	724
279.10	279.21
830	834
331	331.25
222.75	222.75
22.50	22.50
375.50	376
87	87
167	167
244.40	244.90
236.70	236.75
49.60	49.65
5.9	5.92
9.98	9.98
121.85	122.15
1.83	51

H I R D E T É S E K.

29. URBAN KAROLY KOFARAGÓ
Pesten kerepesi-ut 29. sz. a.
ajánlja magát mindennemű
siremlékek, szobrok és egyházi oltárok
elkészítésére.
Továbbá elvállal bárminemű
építkezési munkákat
a legolcsóbb áron.
Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

ELISMERÉS,
Hoff-féle maláta-gyártmányok
gyógyhatásáról mellbajokban, — testi elgyengülésekben — és tudult burutokban
stb. stb.

HOFF JÁNOS urnak
központi főszerelő-raktára.
BÉCSBEN, Kärtner-ring 11-ik szám.

Herczeg-Bücher walschadti csak orgyára 1868. apr. 30. tett megrend-
ésék maláta-kivonatára. — Ő exája Gabenez táboras emagy kormányzó
kijelenté, hogy ő személyesen győződött meg a Hoff-féle maláta gyár-
mányok rendkívüli gyógyhatásáról. Ugyan így nyilatkoztak a poro-
miniszter gr. Bismark és Heydt ő oszái; ez utóbbi azt mondta, hogy a Hoff-fé-
maláta készítmények semmi kívánni való sem hagynak maguk után,
Bettinger Wallenstein herceg így irt: "emberi kötelességemnek isme-
rem, hogy a Hoff-féle maláta gyártmányok kitűnő gyógyerejét nyil-
án bevalijam." Elsner-Adlerdorf államminiszter pedig elismerte a Hoff-féle
maláta készítmények gyógyerejét az ő magán betegpajdajában.

"Őnek maláta egészésségi eszokládja — írja dr. Raunditz — fel-
tűnő sikert mutatott mellbajbetegségeknél, testgyengüléseknél és üdült
burut bajoknál." — Párisból így elismerő nyilatkozat érkezett: Egy egész éven
át szenvedtem légszű gyulladásban, miáltal elgyengülvén, évrágyam s álman el-
vesztém. Egyik legjobb párisi orvos, dr. Luceo tanácsolta, használnjam őnek
maláta kivonatát, ezen tanácsnak és őn jeles szerének köszönhetem teljes egész-
ségemet. De Guillaume, 31. rue de Londres.

Mintán pedig több gyár készíti a maláta-kivonatot, kérem a t. közönség,
hogy azon maláta-készítményt, mely a Hoff János eszoklád nem viseli, tulaj-
don érdekében visszautasítsa.